

Bugünün Çocuğu Yarının Yetişkini için Anne ve Babaların Etkili Ebeveyn Rollerinin Geliştirilmesi

Sema AYDIN CERAN¹, Ebru ERGÜL² ve Mustafa YAVUZ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, geleceğe yön verecek ve toplumuna değer katacak bireyleri yetiştirmede etkin role sahip olan anne babaların etkili ebeveynlik rollerini geliştirmek ve desteklemektir. Bu temel amaç doğrultusunda teorik ve uygulamaya dayalı multidisipliner bir ebeveyn eğitim programı hazırlanmıştır. 16 farklı eğitimin yer aldığı ebeveyn eğitim programı 2021-2022 eğitim öğretim yılında uygulanmış ve 11 hafta sürmüştür. Ebeveyn eğitim programında yer alan eğitimlerin özellikle dezavantajlı gruplara ulaşması öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Araştırma nitel yöntemin durum çalışması deseninde yürütölmüştür. Araştırmanın katılımcıları ölçüt örnekleme tekniği ile seçilen ve okul öncesi ya da ilkokul kademesinde çocuğu olan 29 ebeveynden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre eğitimlerin ebeveynler üzerinde bilinçli ebeveyn olmayı destekleme, aile içi iletişimi kuvvetlendirme, araştırma ve okumaya sevk etme, kişisel farkındalık düzeyini artırma, öfke kontrolünü sağlama, aile katımlı aktivitelerde artış, demokratik ebeveynliğe geçiş ve empati yeteneğini geliştirme gibi etkileri olduğu görölmüştür. Ayrıca eğitimlerin çocuklar üzerinde planlı ve programlı hareket etme, uyumlu davranış gösterme, bilimsel araştırma becerilerini geliştirme ve kendini ifade etmede gelişim gösterme gibi yansımaları olduğu ebeveynler tarafından tespit edilmiştir. Okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlemlerinden elde edilen sonuçlar ise eğitimlerin öğrenciler ve ebeveynler üzerinde olumlu etkileri ve okul ortamına kısa ve uzun vadeli olumlu yansımaları olduğuna işaret etmektedir. Eğitimlerin sonuçları, ebeveynlere sağladığı bireysel katkılar, çocuklara yansımaları ve aile, çocuklar ve yakın Çevre üzerinde oluşturduğu etkiler bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne-baba eğitimi, ebeveynlik rolleri, toplumsal katkı

Developing Effective Parental Roles of Mothers and Fathers for Today's Child and Tomorrow's Adult

Abstract

This study aims to develop and support the effective parenting roles of parents who have an active role in raising individuals who will shape the future and add value to their society. In line with this main purpose, a multidisciplinary parent education program based on theory and practice was prepared. The parent education program, which included 16 different trainings, was implemented in the 2021-2022 academic year and lasted 11 weeks. The primary goal of the parent education program was to reach especially disadvantaged groups. The research was conducted in the case study design of the qualitative method. The participants of the study consisted of 29 parents who were selected by criterion sampling technique and had children at the preschool or primary school level. The data were collected using a semi-structured interview form and an observation form created by the researchers. The data obtained were analyzed using the content analysis technique. According to the results of the study, it was seen that the training had effects on parents such as supporting conscious parenting, strengthening communication within the family, encouraging research and reading, increasing self-awareness, providing anger control, increasing family participation activities, transitioning to democratic parenting and improving empathy skills. In addition, it was determined by the parents that the training had reflections on children such as acting in a planned and programmed manner, showing harmonious behaviour, developing scientific research skills and improving self-expression. The results obtained from the observations of the school principal and guidance counsellors indicate that the training had positive effects on students and parents and short and long-term positive reflections on the school environment. The results of the training are discussed in the context of the individual contributions to the parents, the reflections on the children and the effects on the family, children and the immediate environment.

Key Words: Parenting education, parenting roles, social contribution

Atıf İçin / Please Cite As:

Aydın Ceran, S., Ergöl, E. ve Yavuz, M. (2023). Bugünün çocuğu yarının yetişkini için anne ve babaların etkili ebeveyn rollerinin geliştirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(ÖS), 235-255. doi:10.33206/mjss.1295982

Geliş Tarihi / Received Date: 11.05.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 11.09.2023

¹ Dr. Öğr. Üyesi- Selçuk Üniversitesi, Eğitim Faköltesi, sema.aydiceran@selcuk.edu.tr,

 ORCID: 0000-0001-6847-2766

² Arş. Gör.- Selçuk Üniversitesi, Eğitim Faköltesi, ebruergul28@hotmail.com,

 ORCID: 0000-0002-0298-7035

³ Prof. Dr.- Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Faköltesi, mustafaya2002@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-5697-5120

Giriş

Günümüzde eğitim sistemlerinin bireyin gerçek yaşam başarısını sağlamada gerekli olan becerileri inşa etmek üzere evrildiğini görmekteyiz. Öyle ki 21.yüzyıl insanını yetiştirmede eğitim sistemlerini oluşturan öğelerin yeniden yapılandırılması gerekliliği üzerine tartışmalar sürekli dikkat çekmektedir (Aksoyalp, 2010; Tutkun, 2010). Ancak genellikle ebeveyn faktörünün göz ardı edildiği söylenebilir. Eğitim sistemlerini yeniden yapılandırmanın tamamlayıcı unsuru yetişkinlerin de güncel eğitim sistemleri ile tanıştırılması ve çocuğun eğitim sürecine nitelikli bir şekilde dahil edilmesidir (Akbıyık, 2022). Aksi halde çocuğun evde etkili bir şekilde desteklenmemesi tek kanatla yol almaya çalışmaktan öteye gitmeyecektir. Nitekim ulusal ve uluslararası göstergeler anne veya babaların çocuğun eğitim sürecine nitelikli ve etkin katılımlarının birey ve toplum adına olumlu çıktılar olabileceğini göstermektedir (Tedmem, 2022; Trends in International Mathematics and Science Study [TIMSS], 2020). Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Teşkilatı (Organisation for Economic Co-Operation and Development [OECD]) tarafından her yıl yayımlanan “Bir Bakışta Eğitim” raporlarının Türkiye bulguları incelendiğinde; Türkiye’de 25-34 yaş aralığındaki ortaöğretim mezunu olmayan genç yetişkin oranı %37’dir. OECD ortalamasında ise bu oran %12’dir. Buna göre Türkiye ortalamasının OECD ortalamasından oldukça yüksek bir değerde olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye, Meksika’dan sonra ortaöğretim mezunu olmayan genç yetişkin oranının en fazla olduğu OECD ülkesidir (Tedmem, 2022). Bu veriler bize Türkiye’de özellikle günümüz genç yetişkin anne-babaların eğitimleri ile ilgili ışık tutmaktadır. Uluslararası Eğitim Başarısını Değerlendirme Kuruluşunun (Association for the Evaluation of Educational Achievement-[IEA])yürüttüğü, 1995’ten beri her dört yılda bir gerçekleştirilen Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırmasına (TIMSS) yönelik Türkiye verileri, özellikle okul öncesi dönemde evde ebeveynleri tarafından bilimsel etkinlikler yapılan, bilim üzerine düşündürülen, aritmetik işlemler üzerine aktiviteler yapılan ve evdeki kaynaklar bakımından desteklenen çocukların 4. ve 8.sınıf düzeylerindeki fen ve matematik başarılarının TIMSS ortalamasının oldukça üzerinde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte evde bilinçli ebeveyn desteğinden mahrum olan çocukların (ki bu oran Türkiye’de %50’ye yakındır), temel yeterlik düzeyinde dahi başarı gösteremedikleri gözlenmektedir (TIMSS, 2020). Alan yazında ise eğitilmiş anne veya babaların öğrencilerin akademik başarısını belirleyen temel faktörlerden birisi olduğu ortaya konmaktadır (Davis-Kean, 2005; Levpuscek, Zupancic ve Socan, 2012; Okatan ve Tomul, 2019). Başka bir deyişle, anne-baba eğitim düzeyi ailenin eğitime bakış açısını ve öğrenciyi derslerinde destekleme durumunu etkilediğinden, çocuğun akademik başarısını da etkilemektedir (Gün ve Çavuş-Erdem, 2014). Ailenin eğitim düzeyi her ne kadar çocuğun akademik başarısını etkileyen önemli bir faktör ise de aile eğitim düzeyinin etkilediği bir diğer alan çocukların sosyo-duygusal becerileridir. OECD Sosyal ve Duygusal Beceriler Türkiye Ön Raporunda, bu becerilerin gelişimini sağlayan ve engelleyen faktörlerden birisinin de öğrencilerin yakın çevresi olduğu vurgulanmaktadır. Yakın çevresinden yeterli desteği alamayan öğrencilerin sosyo-duygusal becerilerinin gelişim göstermediği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2021). Okul öncesi çocuklarla yapılan araştırmaların sonuçları anneleri üniversite mezunu olan çocukların, anneleri ilkökul mezunu olanlara göre daha yüksek duygusal beceriye sahip olduğunu göstermektedir (Arslan, Durmusoglu-Saltalı ve Yılmaz, 2011). Bununla birlikte Arı ve Seçer (2004) annelerin öğrenim düzeyi arttıkça çocukların yüz ifadelerini tanıma becerisinin de anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşmışlardır. Liman (2020) eğitilmiş annelerin, anne ve çocuk eğitimine yönelik televizyon programlarını takip etmede, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili yayınlara ulaşmada daha istekli olduklarını, bu durumun ise annelerin çocukları ile kurdukları iletişim becerilerinin kalitesini artırarak, çocuklarıyla daha etkili iletişim kurmalarını sağladığını belirtmektedir. Ergenlerle yapılan araştırmalar incelendiğinde ise bireylerin problem çözme yeteneklerinin gelişmesini sağlayan beceri ve alışkanlıkların kazanılmasında, ailenin sahip olduğu tutumun önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir (Arslan ve Kabasakal, 2014). Bunun yanında araştırmalar özellikle eğitilmiş annelerin çocuklarının duyuşsal becerilerinin gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğunu da göstermektedir (Goodman, Crouter, Lanza, Cox ve Vernon-Feagans 2011; Liman, 2020).

Erken çocukluk ve ilkökul dönemi, çocukların çok yönlü gelişiminde en çok üzerinde durulması ve düşünülmesi gereken dönem olduğu için bu dönemde atılacak olan iyi temeller ve yaşanılacak olan deneyimler çocuğun hayatının birçok alanında olumlu yönde etki gösterecektir (Erdiller, 2010, s. 56). Örneğin, çocuğun gelişimi çevresiyle olan etkileşimi ile doğru orantılıdır (Vygotsky, 1980). Aileler, çocukların içinde buldukları durumda onların nasıl desteklenmesi gerektiğini bilirler ise buna en uygun olan tutumu sergileyebileceklerdir. Böylece anne-babası tarafından desteklenen, başarıları takdir edilen, yeri geldiğinde yaptığı yanlışları fark ettirilen çocuklar, sağlıklı bir kişilik gelişimi gösterebileceklerdir (Özel ve Zelyurt, 2016, s. 11). Bu nedenle çocuklara eğitsel, sosyal, duygusal anlamda zengin bir ortam oluşturma konusunda anne babalara çok iş düşmektedir. Son yıllarda dünya genelinde ve ülkemizde anne-baba

eğitiminin önemi daha iyi anlaşılmalıya başlanmış ve çocuklarda görülen davranış problemlerinin giderilmesinde, daha sağlıklı bir kişilik gelişiminin oluşması için öncelikle ailelerin eğitilmesinin gerekliliği görüşünde birleşmiştir (Çağdaş ve Seçer, 2005, s. 76). Özellikle Covid-19 pandemisi ile eğitimde eşitsizliklerin giderek derinleştiği günümüz şartlarında ebeveynlerin çocukların eğitim süreçlerine katılımı, onları fiziksel, sosyal ve ruhsal gelişimleri bakımından doğru şekilde desteklemeleri daha da önem kazanmıştır. Bu kapsamda alan yazın incelendiğinde aile eğitim programlarına katılımın önemi, aile eğitim programı ve ebeveynlik becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi, WhatsApp mesajları ile ebeveynlik eğitiminin etkilerinin incelenmesi gibi sınırlı sayıda uygulamaya dayalı çalışmaya rastlanmaktadır (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007; Tönbul, 2019; Şen-Karadağ, 2021; Manav, Gozuyesil ve Tar 2021). Bununla birlikte Tavil ve Karasu (2013) aile eğitim çalışmaları ile ilgili meta-analiz araştırmasında, aile eğitimi çalışmalarının ailelere belli becerileri kullanmayı öğretmede etkili sonuçları olduğunu belirtmektedir. Ancak aynı araştırma kapsamında incelenen araştırmaların sayısının azlığından dolayı aile eğitimi alanının önemli bir ihtiyaç olduğuna da dikkat çekilmektedir. Diğer yandan Türkiye’de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen aile eğitim programlarının olduğu görülmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca yürütülen aile eğitim programlarının içeriği, aile eğitim ve iletişimi, hukuk, iktisat, medya, sağlık olmak üzere beş alandan oluşmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2020). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen aile eğitim programlarının ise Covid-19 pandemisinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini aile eğitimi ile bertaraf etmek amacıyla 2022 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir. Eğitim programlarının içeriğinde aile içi iletişim becerileri, bilinçli ve güvenli teknoloji kullanımı, çatışma ve stres yönetimi, bağımlılıkla mücadele, sosyal duygusal beceri gelişimi, akran ilişkileri, sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite, ahlaki gelişim gibi konu alanlarına yer verilmiştir (MEB, 2022). Özetle Türkiye’de aile eğitim programlarının politika geliştiriciler tarafından da önem atfedilen bir alan haline geldiği anlaşılmaktadır. Ancak kurumlarca verilen bu eğitimlerin çıktıları üzerine çalışmalar yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte aile eğitim programlarının içerikleri incelendiğinde daha kapsamlı ve multidisipliner aile eğitim programı içeriklerine ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu çalışmada geliştirilen ebeveyn eğitim programı ebeveynlerin ve dolaylı olarak çocuğun akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyecek çok yönlü etkinlikleri kapsama gayesi ile oluşturulmuştur. Kaldı ki eğitimler çocuğun fen ve matematik başarısını evde destekleme yöntemlerinden çocuk haklarına kadar geniş bir yelpazede ele alınmıştır. Diğer yandan bu araştırmada ebeveynlerin yanı sıra okul yönetimi ve öğretmenler gibi ebeveynleri en iyi gözlemleyen ve etkileşimde olan diğer paydaşların gözlemleri de ele alınarak çok boyutlu bir değerlendirme anlayışı benimsenmiştir.

Bu doğrultuda araştırma kapsamında oluşturulan multidisipliner eğitimlerin alandaki eksiklikleri gidermeye ve anne-babaların etkili ebeveynlik rollerini desteklemeye katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Buradan hareketle araştırmanın amacı 21.yüzyıl ebeveyn rolleri bağlamında sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bağlamda dezavantajlı grupta yer alan anne babaların etkili birer ebeveyn olabilmeleri için ebeveynlik rollerinin geliştirilmesi ve desteklenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

1. Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programı anne-babaları nasıl etkilemektedir?
2. Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programının çocuklara yansımaları nelerdir?
3. Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programının ailelerin yakın çevresine yansımaları nelerdir?
4. Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programının öğrenci ve ebeveynlere yansımaları konusunda okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlemleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma metodolojisi kapsamında bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam (2013). Nasıl ve niçin sorularına odaklanılan durum çalışması karmaşık konuların gerçek yaşam ortamlarında çok yönlü incelenmesiyle sistematik bir şekilde veri toplanmasını gerektirir (Crowe vd., 2011; Davey, 1991; Yin, 1984). Buradan hareketle araştırma kapsamında anne-babalara verilen multidisipliner eğitim sürecine yönelik ebeveynlerin deneyimleri ve görüşleri ile okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlemlerinin derinlemesine incelenmesi nitel metodolojinin durum çalışması desenine uygundur.

Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında verilen ebeveyn eğitimlerine Konya ilinin dezavantajlı bir bölgesinde yer alan bir devlet ilkokulundaki 43 veli katılım göstermiştir. Katılımcı seçiminde nitel araştırmaların örneklem seçim yollarından bir tanesi olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, araştırmaya başlamadan önce çalışmanın amacına uygun olarak ölçütler belirlenir. Ölçütleri araştırmacı kendi hazırlayabilir veya önceden hazırlanan ölçütleri kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırma için araştırmacılar tarafından öncelikli olarak belirlenen ölçütler Covid-19 pandemisi dönemi gereği aşı olmuş olmak ve eğitimlere gönüllü olarak katılmaktır. Bu ölçütler doğrultusunda eğitimlere katılım talebi olan veliler içinden sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve eğitim durumu bakımından daha dezavantajlı kişiler katılımcı olarak seçilmiştir. En dezavantajlı ebeveynlerin seçiminde okul müdürü ve rehber öğretmenlerin yönlendirmeleri ve bilgilendirmeleri esas alınmıştır. Eğitimlere katılan 43 ebeveyninden görüşlerinin alınması için sadece 29 veli onay vermiştir. Velilerin 14'ü ilkokul, 10'u ortaokul, dördü lise ve bir tanesi üniversite mezunudur. Görüş bildiren katılımcıların beşi erkek 24'ü kadındır. Bununla birlikte okul müdürü ve okulda görev yapan iki rehber öğretmen uygulamanın başından sonuna kadar tüm eğitimlere gözlemci olarak katılmıştır.

Uygulama Süreci

Eğitime başlamadan önce okul yöneticileri ve rehber öğretmenler eşliğinde ihtiyaç analizi yapmak, velilerin çocukları ile ilgili beklentilerini ve kendi kişisel gelişim ihtiyaçlarını belirlemek amaçlarıyla veliler ile ön görüşmeler yapılmıştır. Ön görüşmeler neticesinde ebeveynlerin ihtiyaç duyduğu alanlar tespit edilmiştir. Sonraki aşamada bu ihtiyaçların da dahil edildiği multidisipliner bir eğitim programı hazırlanmış ve eğitimleri verecek eğiticiler belirlenmiştir. Program kapsamında 11 hafta süren 16 farklı eğitim, 15.00-17.00 saat aralıklarında gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlere verilen 11 haftalık eğitimler ve eğitici bilgileri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. *Araştırma Kapsamında Verilen Eğitimlere İlişkin Bilgiler*

Eğitim Tarihleri	Eğitici Kurum Bilgisi	Eğitimin Konusu
1.Hafta 26 Kasım 2021	Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Çocuğun Eğitimi ve Gelişiminde Anne-Baba Tutumlarının Rolü
2.Hafta 6 Aralık 2021 9 Aralık 2021	Ankara Üniversitesi/Spor Bilimleri Fakültesi Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Fakültesi	Çocuk Spor ve Egzersiz Bireyin Başarısında Ailenin Rolü ve Etkisi
3.Hafta 17 Aralık 2021	Kırıkkale Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Çocuk ve Dil Gelişimi
4.Hafta 23 Aralık 2021	Selçuk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Erken Okuryazarlık ve Okuma Becerileri
5.Hafta 3 Ocak 2022	Selçuk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Araştıran Çocuk Yetiştirmede Ailenin Rolü
6.Hafta 10 Ocak 2022 14 Ocak 2022	Necmettin Erbakan Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Evde STEM Becerilerinin Geliştirilmesi İcat Çıkaran Çocuk
7.Hafta 19 Ocak 2022	Selçuk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Evde Matematik Becerilerini Destekleme ve Geliştirme
8.Hafta 11 Mart 2022	Kırıkkale Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Anneler Drama Çemberinde
9.Hafta 14 Mart 2022 18 Mart 2022	Ankara Üniversitesi/Eğitim Fakültesi Selçuk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Anne-Baba Çocuk İletişiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözümleri İngilizce Eğitiminde Ebeveyn Rollerini
10.Hafta 25 Mart 2022	Necmettin Erbakan Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Sağlıklı Nesiller İçin Etiket Okuyun
11.Hafta 28 Mart 2022 31 Mart 2022	Necmettin Erbakan Üniversitesi/Eğitim Fakültesi Selçuk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi Selçuk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi	Çocuğunuzun Haklarının Farkında Mısınız? Evde Bilimsel Deneylerle Birlikte Keşfedelim Çocuğuma Doğa ve Çevre Bilincini Nasıl Kazandırabilirim?

Tablo 1’de görülen eğitim programı alanında uzman altı Profesör, dört Doçent, iki Doktor ğretim yesi ve bir Araştırma Görevlisi akademisyen tarafından 11 hafta boyunca okul yönetiminin belirlediği saatlerde ve günlerde, okul seminer sınıfında yrtlmştr. Uygulama sürecine ilişkin görseller Őekil 1’de sunulmuştur.

Őekil 1. Uygulama Sürecinden Görseller

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri ebeveynlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve okul müdürü ile rehber öğretmenlerin tuttuğu gözlem formlarından elde edilmiştir. Eğitimlerin sonunda ebeveynlerden gönüllülük esası doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile eğitimlere ilişkin görüşleri istenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu için alanyazın taraması yapılmıştır. Bu tarama neticesinde 12 soruluk bir soru havuzu oluşturularak uzman görüşüne (bir eğitim yönetimi alan uzmanı, iki psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanı, bir sınıf eğitimsi akademisyen ve bir fen eğitimi alan uzmanı) sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formunda yer alacak sorular belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulamaya hazır olan formu iki temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde bazı demografik bilgilerin (cinsiyet ve eğitim durumu) yer aldığı iki soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise araştırma amacıyla ilişkilendirilmif 10 soru yer almaktadır. Katılımcılara sonda soruları da dahil olmak üzere yöneltilen sorulardan bazı rnekler Őyledir;

“Aldığımız eğitimler size neler hissettirdi?  farklı duygu ifade edebilir misiniz?”

“Eğitimlerin aile içi günlük yaşamdaki etkileri, size edindirdiği kazanımlar nelerdir? Anlatabilir misiniz?”

“Eğitimler ile çocuğunuza karşı davranışlarınızda nasıl değişimler yaşadınız?”

“Eğitimlerden sonra doğru bildiğiniği sandığımız yanlışlar olduğunu fark ettiğiniğ konu/ konular oldu mu?”

“Eğitimler boyunca çocuğunuzda ne gibi değişiklikler fark ettiniz?”

“Sosyal çevrenizi oluşturan kişilerden eğitimin yansımaları bakımında ne tür geri bildirimler alıyorsunuz? Örnekler verebilir misiniz?”.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelere ek olarak okul müdürü ve okul rehber öğretmenlerinin de eğitimlerin öğrenciler ve ebeveynlere yansımalarına ilişkin araştırmacılar tarafından geliştirilen gözlem formlarını kullanmaları istenmiştir. Bu kapsamda iki tip gözlem formu kullanılmıştır. Bunlardan ilki her bir eğitim özelinde haftalık tutulan gözlem notlarıdır. İkincisi ise eğitimlerin öğrenci, ebeveyn ve okula yansımaları bakımından tutulan gözlem notlarıdır. Bu gözlem notları gözlem formu içinde eğitim süreci ve eğitimlerin bitimini izleyen dönem sonundaki gözlemleri içeren iki aşamaya bölünmüştür. Araştırmaya eğitimlerin öğrenci, ebeveyn ve okula yansımaları bakımından tutulan ikinci tip gözlem formu dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, eğitimler sonunda veliler ile yapılan görüşmeler ve okul müdürü ile rehber öğretmenlerin tuttuğu gözlem formları aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmelerden önce katılımcıların gönüllü olmasına dikkat edilmiş, katılımcılara görüşmelerin amacı anlatılmış, kimlik bilgilerinin araştırmada yer almayacağı ve gizliliğe dikkat edileceği söylenmiştir. Görüşmeyi kabul eden veliler ile müsait oldukları zaman dilimlerinde görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler her veli için yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Bu şekilde tüm veli görüşmeleri iki hafta içerisinde tamamlanmıştır. Gözlem formları ise eğitimlere başlamadan önce okul müdürü ve rehber öğretmenlere verilmiş ve içeriği ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Gözlem formları eğitim süreci ve eğitimlerden sonraki süreci içerecek şekilde iki aşamada tamamlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, metinsel verilerin bilgi içeriklerini analiz etmek için kullanılan sistematik, kurala dayalı teknikler ailesidir (Mayring, 2004). Buradan hareketle yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formlarına ait ham veriler araştırmacılar tarafından öncelikle elektronik ortama aktarılmış, verilerin genel okuması yapılmış ve muhtemel kodlara ilişkin notlar alınmıştır. Ardından detaylı okumaya geçilmiştir. Okumalar çalışmanın iki araştırmacısı tarafından bağımsız bir şekilde kodlanmıştır. Kodlamalar sırasında velilerin bir soruya verdikleri tüm cevaplar analize dahil edilmiştir. Araştırmacılar tarafından oluşturulan kodlar karşılaştırılmış ve ortak görüş sağlanan temalar altında toplanmıştır. Farklılık oluşturan kod ve temalar üzerinde yeniden bir değerlendirme yapılarak ortak karara varılmıştır (Creswell, 2015). Verilerin sınıflanmış son hali doktora derecesine sahip eğitim yönetiminde alan uzmanı bir akademisyene de sunulmuş ve yapılan analizin kontrolü sağlanmıştır. Bu sürecin sonunda veri sınıflaması tamamlanarak, 43 tema belirlenmiştir. Ayrıca okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlem formlarından elde edilen verilerin analizinde temaların yanı sıra her tema altında kategoriler oluşturulmuştur. Bu kapsamda gözlem formlarından elde edilen iki tema altında altı kategori yer almaktadır. Ulaşılan temaların toplam içerisindeki ağırlığını belirlemek için frekans değerleri sunulmuştur. Ayrıca temaların oluşmasındaki temel dayanaklar olarak bazı katılımcıların doğrudan alıntılarını yer verilmiştir. Verilerden bir kısmının görsel sunumu için “WordArt” isimli bir Web 2.0 aracı kullanılmıştır. Bu araçtan yararlanılarak hazırlanan kelime bulutu, ilgili bulguların bütünlük içerisinde sunulması için fayda sağlamıştır.

İnandırıcılık ve Etik

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden birisi olarak gösterilmektedir (Başkale, 2016). Bu araştırmanın inandırıcılığı için de literatüre dayalı olarak bir dizi çalışma yapılmıştır. Uzun süreli irtibat kurmak yani uygulamaya başlamadan önce çevrenin, mekanların ve katılımcıların araştırılması ve bu kişiler hakkında bilgi edinmek araştırmanın güven duyulabilirliğini artırmaktadır (Lincoln ve Guba, 1986). Araştırmaya başlamadan önce yapılan okul ziyaretleri, katılımcıların belirlenmesi aşamasında yapılan ön görüşmeler, etkinliklerin planlanması aşamasından önce yapılan katılımcı ihtiyaçlarının belirlenmesine dair görüşmeler, etkinlikler boyunca katılımcıların olduğu ortamda araştırmacılarından en az birinin bulunması, uygulama sonunda görüşlerin alınması için katılımcılar ile görüşülmesi katılımcılar ile uzun süre irtibatın sağlandığının göstergeleri olarak sunulabilir. Araştırmanın inandırıcılığını artırmak için ele alınan bir diğer önlem de veri çeşitlenmesidir (Denzin ve Lincoln, 2011). Bu doğrultuda, ebeveynlerin eğitimlere yönelik deneyim ve düşüncelerinin okul müdürü ve rehber öğretmenlerin tuttuğu gözlem notları ile desteklenmesi amaçlanmıştır. Diğer yandan veri analizi sırasında kısa aralıklar ile yapılan toplantılar verilere ilişkin anlayış ve yorumların derinleşmesini sağlamaktadır (Shenton, 2004). Araştırma kapsamında iki araştırmacı tarafından titizlikle yürütülen veri analiz süreçlerinde zaman zaman bir araya gelinerek mevcut kod ve tema oluşturma süreçlerinin karşılaştırılması, farklılık ve benzerlik durumları hakkında görüş alışverişinde bulunarak veri analiz sürecinin tamamlanmış

güç (f=1), dayanışma (f=1), sakinlik (f=1), empati (f=1), gayret (f=1) ve hoşgörü (f=1) kelimeleri temsil etmektedir. Buna göre eğitime katılan ebeveynlerin tamamının olumlu duygular taşıdığı anlaşılmaktadır.

Ebeveynlere yöneltilen ikinci soruda “Eğitimin aile içi günlük yaşamdaki etkileri, size edindirdiği kazanımlar nelerdir? Anlatabilir misiniz?” ifadesi yer almaktadır. Bu soruya verilen yanıtlar “Bilinçli Ebeveyn Olmayı Destekleme”, “Aile İçi İletişimi Kuvvetlendirme”, “Araştırma, İnceleme ve Okumaya Sevk Etme”, “Kişisel Farkındalık Düzeyini Artırma” ve “Sosyal Etkileşimi Artırma” başlıklarından oluşan beş tema altında toplanmıştır. En yüksek görüşün toplandığı ilk tema “Aile İçi İletişimi Kuvvetlendirme (f=10)” temasıdır. Temanın oluşmasında etkili olan ifadelerde öfkeye hâkim olma, olumsuz durumları sakin bir ruh haliyle karşılama, iletişimi sağlıklı yürütme, ifadeleri geniş bir anlayış ile değerlendirme vurguları olduğu görülmektedir. Temanın ortaya çıkmasında etkili olan ebeveyn görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Çocuklarımı daha iyi anlıyorum. Şimdiye dek sadece dinlemişim onları. Şimdi ise anlıyorum. Önce tek boyutlu düşünüyordum. Olaylara farklı boyutlarda bakmayı öğrendim. Bu durumda normalde her şeye tepki verirken daha sakin kalmamı sağladı. Öfke kontrolü sağladım sanki.” K 3

“Eğitimler günlük yaşamda sabırlı olmayı öğretti. Konuşma dilini doğru kullanmayı öğrenmek, olumlu dil kullanımı gibi bana birçok faydası oldu.” K 13

“Daha sabırlı, daha anlayışlı olunması gerektiği, olaylara dar pencereden değil daha geniş açıdan bakmanın gerekliliği, olaylara sorunlara yapıcı bir yaklaşımla adım atmamı gerektiği gibi kazanımlar diyebilirim.” K 16

“Çocuklarıma karşı davranışlarım değişti. Daha sakin bir anne oldum. Çok araştıran her konuda bilenlere danışan biriydim ama sakin olamıyordum. Çok şükür daha sakinim.” K 25

İkinci temayı “Bilinçli Ebeveyn Olmayı Destekleme (f=7)” başlığı oluşturmaktadır. Bu temanın oluşmasında ebeveynlerin çocukları ile kaliteli zaman geçirdiği, etkili bir ebeveynlik yapabildiği, çocuklarını yönlendirme konusunda daha yeterli bir seviyeye ulaşabildiklerine dair ifadeleri etkili olmuştur. Ebeveynlerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Çocuklarımızla daha kaliteli vakit geçirmemiz gerektiğinin farkına vardık.” K1

“Eğitimler çocuklarım ile etkili zaman geçirmede çok etkili oldu.” K 21

“Günlük hayatta çocuklarımıza olan yaklaşımın, sorularına verdiğim cevapların; onların öğrenme meraklarını uyandırmada, öğrenmeye dair bakış açılarını geliştirmede düşündüğümünden çok daha etkili olduğunu öğrenmiş oldum. Bu konuda eskisinden daha dikkatli davranmaya başladım.” K 27

Üçüncü temayı “Araştırma, İnceleme ve Okumaya Sevk Etme (f=4)” başlığı oluşturmaktadır. Ebeveyn ifadelerinden gerek çocukları ile gerekse çocuklarına faydalı olabilmek adına kendi başlarına araştırma, okuma, inceleme çalışmalarına yöneldikleri anlaşılmaktadır. Bu ifadelere yönelik bazı örnekler şöyledir:

“Spor olarak yürüyüş yapmaya başladım. Çocuklarımla oyun oynamaya, bir şeyler araştırmaya, bitkilerle uğraşmaya başladık.” K 15

“... Kitap okuma saatlerimiz oldu. Oğlumla her akşam kitap okuma saati yaptık. Araştırmacı bir anne oldum. Oğlum bir şey sorduğunda bilmiyorum annem demek yerine badi beraber araştıralım diyorum artık...” K 11

Dördüncü temayı “Kişisel Farkındalık Düzeyini Artırma (f=3)” başlığı oluşturmaktadır. Bu başlık altındaki ifadelerde kendine duyulan güven, kendinin farkında olma, yapabileceklerine dair bilinç oluşturma vb. anlamlar yer almaktadır. Bazı örnek ifadeler şu şekilde sunulabilir:

“Yaşamımızdaki olumlu veya olumsuz her şeyin bana bir şeyler kattığını fark ettim. Her şeye vereceğim bir cevap var. Artık bunalmıyorum. En önemlisi panikle miyorum. Kazanımlarımın çok olduğunu düşünüyorum. Bu arada sadece kendi çocuklarımı değil bütün çocukları anlama kabiliyetim gelişti ve beden dilimi hem kullanabiliyor hem de anlayabiliyorum. En güzeli kendime yabancı değilim.” K 8

“Artık hedeflerim var ve bu hedefleri gerçekleştirmek için kendimin farkındayım.” K 2

Beşinci temayı “Sosyal Etkileşimi Artırma (f=5)” başlığı oluşturmaktadır. Bu tema altında yer alan ifadelerde, ebeveynlerin sosyal çevreleri ile iletişimlerinin çeşitli şekilde artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu artış kimi zaman aile içinde kimi zaman arkadaş ortamında kimi zaman akraba ortamında kimi zaman da mahalle ortamında kendini göstermiştir. Ebeveynlerin ifadelerinden bazı örnekler şöyle sunulabilir:

“Günlük yaşantımdaki en büyük etkisi sadece kendi çocuklarıma değil çevremdeki çocuklara karşı kendimi sorumlu hissetmem ve yanlış anne baba tutumlarına karşı müdahalede bulunmam oldu. Çünkü bildiğim hiçbir şey sadece kendimde kalmaz. Bilgi en çok paylaşmayı sevdiğim şeydir.” K 9

“Eğitimlere geldikçe dinlediklerimi arkadaşlarıma, akrabalarıma yani başkalarına aktarma şansım oldu. Eşim çok memnun bu halimden, çok sevmiş bu halimi.” K 23

Ebeveynlere yöneltilen üçüncü soru “Eğitimler ile çocuğunuza karşı davranışlarınızda nasıl değişimler yaşadınız?” şeklindedir. Üçüncü soruya verilen yanıtlar “Aile Katılımlı Aktivitelerde Artış”, “Aile İçi İletişimde İyileşme”, “Etkili Ebeveynlik Rolünü Benimseme”, “Demokratik Ebeveynliğe Geçiş” ve “Empati Yeteneğini Geliştirme” başlıkları altındaki beş temada toplanmıştır. “Aile İçi İletişimde İyileşme (f=9)” teması en fazla görüşün toplandığı tema olmuştur. Ebeveynlerin ifadelerinden kendileri ile çocukları arasında kurulan iletişimin olumlu ve pozitif bir seyir aldığı, saygı ve karşılıklı anlayışı geliştirdiği anlaşılmaktadır. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Onları daba iyi dinlemeyi, karşılıklı sohbet etmenin önemini, fikirlerine saygı duymayı, isteklerimizi birbirimizle karşı belirtmeyi, konuşarak sıkıntılarını giderileceğini anladım.” K 14

“Dinliyorum ve sakin kalabiliyorum en güzel yanı bence bu oldu. Onu sakince dinlediğimde hem o mutlu hem ben.” K 25

İkinci temayı “Etkili Ebeveynlik Rolünü Benimseme (f=7)” başlığı oluşturmaktadır. Bu başlık altında yer alan ifadelerde çocukların yapacakları işler ya da görevler konusunda ebeveynlerince cesaretlendirildiği, çocukların doğru yönlendirilebilmesi için ebeveynlerinin araştırma inceleme faaliyetlerinde bulunduğu, çocuklarına yaklaşım tarzlarını değiştirdikleri vurguları yapılmıştır. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Yapamadığı bir şey de ona kızmayıp tekrar denemesini söylemeyi bu eğitimlerde kazandım. Konu ne olursa olsun ben destekleyince çocuğumun da ilerlediğini gördüm.” K 24

“Eğitimler, aileme ve okuldaki bütün evlatlarıma yaklaşım tarzımı değiştirdi. Onların sorunlarına daba çok eğilmeye ve hayatlarını anlamaya itti beni. Öğrencilerin günlük hayatlarında aileleriyle geçirmiş oldukları kaliteli zamanın onların okuldaki başarılarını ve yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanmalarına daba bızlı etki edeceğine inandım.” K 18

“Çocuğumu daba çok anlamak için daba çok araştırma yapmam gerektiğini anladım.” K 26

Üçüncü temayı “Demokratik Ebeveynliğe Geçiş (f=5)” başlığı oluşturmaktadır. Bu başlık altında yer alan ifadelerden çocuklarının bir birey olarak var olduğunu kabul etme, onların söz hakkına saygı duyma, onlara da büyükler gibi özgürlük alanı tanınması gerektiği konularında farkındalık oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin ifadelerinden bazıları şöyle sunulabilir:

“Çocuklarımla yaptığı her yanlışını anında düzeltiyordum. Bazı konularda esnek olmam gerektiğini anladım. Kontrolcü olarak en büyük stresi kendime yapmışım. Çocuklarımla yanlış yapması ve görmesi benim konuşmamdan daba etkiliymiş. Günlük yaşamda bile evden çıkarken hemen çıkmak için çocuğun giyinmesine kadar her şeyine karşıyordum. Bu konuda sabrı ve kenarda beklemeyi öğrenmeye çalışıyorum. Çocuğumun gelişimine en büyük engeli kendim koyuyordum.” K 9

“Bu eğitimler bana çok şey kattı. Çocuklarıma iyi sakin davranmayı öğrendim her şeye kızmıyacağımı ve onların da hakları olduğunu öğrenmiş oldum.” K 23

“Çocuklarımla kaç yaşında olurlarsa olsunlar bir birey olduklarını, onların ilgi ve yeteneklerinin ebeveynlerinden farklı olduğunu, onların yerine karar vermememiz gerektiği, gerekli bilgi ve deneyimlerimizi paylaştıktan sonra kararları onlara bırakmak gerektiği düşüncelerini idrak ederek davranmaya başladım.” K 27

Dördüncü ve beşinci temayı eşit sayıda görüşe sahip olan “Aile Katılımlı Aktivitelerde Artış (f=4)” ve “Empati Yeteneğini Geliştirme (f=4)” başlıkları oluşturmaktadır. Aile katılımlı aktivitelerde artışın olduğunu belirten ebeveyn ifadelerinden anne çocuk katılımlı etkinliklerin yapılmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Bu ifadelerden bazı örnekler şöyledir:

“Birlikte kitap okumayı sevdiğimizi öğrendik.” K 1

“Soru sorduğunda bilmiyorum diyardım ama şimdi gel birlikte araştıralım diyorum. Birlikte araştırıp, okuyup birlikte değerlendirme yapıyoruz.” K 21

Empati kurma yeteneklerinin geliştiğini belirten ebeveynlerin söylemlerinde kendilerini çocuklarının gözünden görmeye çalıştıkları ve empati yapmaya çalıştıklarının açık ifadeleri yer almaktadır. Ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyle sunulabilir:

“Çocuklarımın da birer birey olduğunu ve ilk örnek alacağı kişilerin anne baba olarak bizler olduğunu bilerek onlara iyi bir rol model olmaya çalışıyorum. Çünkü biliyorum ki çocuklarımız bizim söylediklerimizi değil ayak izlerimizi takip ediyor. En önemlisi empati kurmayı öğrendim.” K 11

“Daha sabırlıyım şimdi, olaylara daha ılımlı yaklaşıyorum. Onlara karşı empati yapmaya başladım. Davranışlarımda da değişiklik yapmaya başladım.” K 15

Ebeveynlere yöneltilen dördüncü soru “Çocuğunun geleceği ile ilgili bakış açınızda nasıl değişimler oldu?” şeklindedir. Dördüncü soruya verilen yanıtlar “Çocuğunun Fikirlerini Önemsene”, “Otoriter Bir Yaklaşım Benimseme”, “Daha Sakin Bir Bakış Açısı Geliştirme”, “Geleceğe Daha Umutla Yaklaşma”, “Daha Bilinçli Hareket Etme” ve “Değişim Gözlenmeyen” başlıkları altındaki altı temada toplanmıştır. “Çocuğunun Fikirlerini Önemsene (f=14)” teması en fazla görüşün toplandığı tema olmuştur. Bu başlık altında yer alan ifadelerde ebeveynlerin çocuklarının isteklerini dikkate almaya başladıkları vurgusu yapılmaktadır. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Benim istediğim mesleğe yönelsin istiyordum. Şimdi kendisi ne olmak istiyorsa onu okusun istiyorum.” K 1

“Onun geleceği ile ilgili kararlarımı önemsiyorum ve birlikte kararlar alacağız.” K 2

“Oğlum 9 yaşında. Bu dönemde gitar çalmak isterken yabancı dilde öğrenmek istedi. Şimdi de futbola karşı bir ilgisi var. Bu dönemde ilgilerinin zamanla değişebileceğini gördüm. Ben zannettim ki ilgi duyuyor ders alıyor ve bepsinde başarılı olacak, artık böyle bir beklentiye girmiyorum. Zamana bırakıp çocuğumun bunları yaparken en çok hangisiyle mutlu olduğuna bakıyorum.” K 9

“Bakış açım değişti ve onları daha iyi anlamaya başladım. Onların mutlu olacağı, seveceği bir meslek benim için her şeyden önce geliyor.” K 21

“Aslında çocuklarımızın geleceği deyince aklımıza ilk gelen meslek oluyor. Daha doğrusu oluyordu benim için. Artık seçeceği mesleğe çok takılmıyorum yeter ki huzurlu, sağlıklı, araştıran ve öğrenmeyi hiç bırakmayan birer birey olsunlar.” K 28

“Otoriter Bir Yaklaşım Benimseme (f=5)” ve “Daha Bilinçli Hareket Etme (f=5)” başlıkları ikinci sıradaki temaları oluşturmaktadır. Çocuklarının geleceğini kendi fikirleri ya da toplumsal normlara göre belirlemeye çalışan ebeveynlerin fikirleri ile otoriter yaklaşım eğilimleri sürdürmeye devam ettiklerini göstermiştir. Temanın meydana gelmesinde etkili olan katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Seminerlerden önce iyi bir insan olmasını istiyordum. Seminerlerden sonra fikirlerime eklemeler oldu. Artık önce iyi bir insan sonra ise geleceği olan iyi bir meslek sahibi olmasını istiyorum.” K 15

“Şu an aklımdan geçen bir hocamız demişti. Profesör olmam bütün kapıları açtı diye... Erten hocamızdı sanırım. Ben de hayırlısıyla okusun Prof. olsun bütün kapılar ona da açılsın isterim.” K 16

Çocuğunun geleceği için daha bilinçli hareket etmesi gerektiğini vurgulayan ebeveyn ifadelerinden bazıları ise şöyledir:

“...Oğlumun 3 yaşından beri tek hayali bilim adamı mucit olmak. Çok büyük bir hayal gibi dursa da onun hedeflerini gerçekleştirebilmesi için onu cesaretlendiriyorum. Elimden geldiğince merakını gidermeye çalışıyorum. Okudukça öğrendikçe daha da araştırmacı oluyor. Bu da benim çok boşuma gidiyor.” K 11

“...İlk eğitim ailede başlar. O yüzden biz bilinçli olursak gelecekte daha sağlıklı olur diye düşünüyorum. Ailesi olarak biz onları ne kadar doğru desteklersek onlar da birçok şeyi başarabilirler.” K 12

Üçüncü sıradaki temayı “Geleceğe Daha Umutla Yaklaşma (f=3)” başlığı oluşturmaktadır. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Gelecekte umutluyum.” K 6

“En güzel bakış açım çocuklarım için, ümitsiz değilim. En önce çocuklarımı ahlaklı güzel yetiştirmek ve vatanına milletine hayırlı olarak okuyup, önemli yerlerde imzalarının olması.” K 8

Dördüncü sıradaki temaları “Daha Sakin Bir Bakış Açışı Geliştirme (f=1)” ve “Değişim Gözlenmeyen (f=1)” başlıkları oluşturmaktadır. Temaların dayanakları olan ebeveyn ifadeleri sırasıyla şöyledir:

“Endişeli biri iken endişelerden kurtulma.” K 4

“Bu konuda pek bir değişim olmadı. Yine çok endişeliyim ve korkuyorum. Her anne gibi iyi yerlere gelmesini istiyorum fakat kendine güveni bala tam değil.” K 25

Ebeveynlere yöneltilen beşinci soruda “Araştırma kapsamında aldığınız eğitimler sizde nasıl bir etki bıraktı?” ifadesi yer almaktadır. Ebeveynlerin tamamının eğitimlerin tümünden memnun kaldıkları yönündeki genel ifadeleri “Olumlu Etki (f=29)” temasında toplanmıştır. Bazı ifadelerden örnekler vermek gerekirse:

“Bütün hocalarının bütün seminerleri güzeldi hepsine sonsuz teşekkürler.” K 3

“Bütün hocalarımızın konuları farklı ve çok güzel eğitimler verdiler... Hocalarımızın eğitimlerini farklı yollardan aynı meydana buluşmak gibi tabir edebilirim...” K 8

“Bütün eğitimler kaliteli bir şekilde oldu. Bizlerin gereksinim basamaklarını adım adım yükselterek zirveye ulaştırdı. Bizlerin değişim yolculuğuna yardımcı oldu.” K 18

“Eğitimlerin hepsi güzeldi. Hepsi de bana göre ehil kişilerdi. Benim için kazanım sağladılar. Hepsine teşekkür ediyorum.” K 24

Ebeveynlere yöneltilen altıncı soruda “Eğitimler kapsamında öğrendiğiniz bilgilerin kalıcı olmasını sağlamak adına neler yapıyorsunuz?” ifadesi yer almaktadır. Bu soruya yanıt olarak verilen ebeveyn ifadeleri “Uygulamaları Tekrar Yapma”, “Başkaları ile Paylaşma” ve “Okuma-Araştırma Faaliyetleri Yapma” başlıklarındaki üç tema altında toplanmıştır. “Uygulamaları Tekrar Yapma (f=22)” temasında eğitimlerde öğrendikleri uygulama ya da etkinlik örneklerini fırsat bulduka evde tekrar tekrar yaptıklarını ifade eden ebeveynler bulunmaktadır. Bu ebeveynlerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Öğrendiklerimi sürekli uygulamaya çalışıyorum ki alışkanlık haline gelsin.” K 14

“Aldığımız eğitim bilgilerinin kalıcı olmasını sağlamak amacı ile hayatımın her aşamasında kullanmaya ve deneyime dönüştürmek için zihin ve olumlu davranış oluşturma egzersizleri yapıyorum.” K 18

“Sürekli düşünüyorum burada ne yapmam gerekiyordu okulda ne demişlerdi diye. Uygulayabildiğim yere kadar uyguluyorum içinden çıkamadığım yerlerde rehber öğretilenlerimize danışıyorum.” K 25

“Hocalardan aldığım notları okuyorum. Bilgimi tazeleyip kalıcı olmasını sağlamaya çalışıyorum ve günlük hayatında da öğrendiklerimi uyguluyorum.” K 26

“Bütün öğrendiklerimizi ailemizle birlikte uygulamaya çalışıyoruz.” K 29

“Başkaları ile Paylaşma (f=5)” temasının oluşmasında etkili olan ve öğrendiklerini başkaları ile paylaşarak eğitimlerde edindikleri bilgileri farklı ailelere aktarma gayretinde olan ebeveynlerin olduğu da görülmektedir. Bu ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyle sunulabilir:

“Seminer sonrası akşam dinlediğim her şeyi ailemle paylaşıyordum. Zaten anlattığım şey üstüne ailece konuşmak davranışlarımızı düşzeltmek kalıcı olması için yeterli oldu.” K 9

“Paylaşım yapmak her zaman işe yarar. Bu yüzden öğrendiklerimi sevdiğilerimle, tanıdıklarımızla ve arkadaşlarımla paylaşıyorum. Paylaştıka tekrar etmiş oluyorum. Tekrar ettikçe hafızama kazanıyor. Kalıcılığı da bu şekilde sağlıyorum.” K 11

“Okuma-Araştırma Faaliyetleri Yapma (f=2)” teması kapsamında değerlendirilen eğitimlerde öğrendiklerini kalıcı hale getirmek için daha çok okuma ve araştırma yaptığını belirten ebeveyn ifadeleri ise şöyledir:

“Doğru olduğuna emin olduğum bilgi kaynaklarını okumak ve araştırmak.” K 19

“Araştırma yapmaya devam ediyorum.” K 22

Ebeveynlere yöneltilen yedinci soruda “Eğitimlerden sonra doğru bildiğinizi sandığınız yanlışlar olduğunu fark ettiğiniz konu/ konular olduğu mu? Oldu ise nelerdir? Örnekle(ler) veriniz.” ifadesi yer almaktadır. Bu soruya verilen yanıtlar “Çocukla Kurulan İletişim”, “Aile İçi İletişim”, “Günlük Hayat Uygulamaları”, “Çocuk Yetiştirme” ve “Ebeveynlerin Derslere Karşı Yaklaşımı” başlıklarındaki beş tema altında toplanmıştır. En

çok doğru bilinen yanlışlar “Çocukla Kurulan İletişim (f=8)” konusunda yapılmıştır. Bu başlık altında çocukla kurulan iletişimde kullanılan dilin yanlışlığı ve bunun getirileri belirgin bir şekilde ifade edilmiştir. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Artık kızımın sorduğu sorulara evet, hayır gibi kısa cevaplar vermiyorum. Açıklama yapıyorum. Böylece ona sevgimi ve güvenimi açık olarak söylüyor ve bazen de yazıyorum.” K 2

“Evet oldu. Çocuğum soru sorduğunda onu geçiştirmeyip doğru bir cevapla onu o konuda aydınlatmak.” K 17

“Çocuğumun çok konuşmasının sorun olduğunu düşünüyordum. Aslında bir çocuğun konuşmamasının sorun olduğunu öğrendim.” K 20

İkinci en çok bilinen yanlışları “Çocuk Yetiştirme (f=8)” teması oluşturmaktadır. Çocuk yetiştirme konusunda baskıcı tavrın ve aşırı korumacı ebeveynliğin getireceği çeşitli olumsuzlukların olduğunu fark eden ebeveynler bulunmaktadır. Çocuğa verilmesi gereken görevler ve sorumluluklar konusunda hatalı davranışlar sergilediğini düşünen ve bu sorumlulukların değerlendirilmesinde sürekli maddi kaynaklı pekiştirme yapmanın hatalı olduğunu belirten ebeveynler olmuştur. Ebeveynlerden bazıları düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Oğlum benim gözümde hep küçük. Bu nedenle o yapamaz ben halledeyim düşüncesi bende çok hakimdir. Her şeyi ben üstlenirdim. Ama artık o da sorumluluğunu biliyor, ben de.” K 11

“Çocuğuma karşı dıyarlı anne olduğumu düşünürken ona karşı kötülük yaptığımı anladım. Çünkü hayat hiçbir zaman ona benim gibi davranmayacak. Bu yüzden onu hayata hazırlayabileceğim kadar hazırlamaya çalışıyorum.” K 14

“Doğru bildiğimiz ısrarcı ve baskıcı olmalı ve yanlışlarımızı fark edip düzelttim.” K 29

Üçüncü sıradaki en çok doğru bilinen yanlışları “Aile İçi İletişim (f=6)” teması oluşturmaktadır. Aile içi iletişim kurma noktasında kişiyi yeterince dinlememe, ses tonu vb. unsurların birtakım yanlış anlamalara sebebiyet verebileceğini fark eden ebeveynler olmuştur. Bu ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Evet, iletişim kurmada yanlışlarımızın olduğunu öğrendim.” K 5

“Karşıdaki kişiye yüksek ses tonu ile hiçbir şey anlatamayacağımı öğrendim.” K 24

Dördüncü sıradaki en çok doğru bilinen yanlışları “Günlük Hayat Uygulamaları (f=5)” teması oluşturmaktadır. Bu tema altındaki ifadelerden günlük rutinler içerisinde yer alan bazı hatalı uygulamaların olduğu ve ebeveynlerin etiket okuryazarlığının geliştirildiği anlaşılmaktadır. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyle sunulabilir:

“İsmini batırılmadım ama temizlik ürünleri getirip sağlığımız adına "Zehir ile ilacı ayıran dozdur." sözüyle bize ev hanımı olarak verdiği birçok bilgi bizim doğru bildiğimiz yanlışlardı. Bilinçli tüketici olmamız için bir adımdı.” K 9

“Evet oldu. Bir ürün satın alırken etiket okumadan alırdım. Şu an sağlıklı yaşamak için hangi ürünleri nasıl almalıyım, satın alırken nelere dikkat etmeliyim gibi konularda daha dikkatli davranmaya özen göstermekteyim.” K 18

Beşinci sıradaki en çok doğru bilinen yanlışlar temasını “Ebeveynlerin Derslere Karşı Yaklaşımı (f=2)” başlığı oluşturmaktadır. Ebeveynlerin ifadelerinden bazılarından bazı derslere ait becerilerin daha erken yaşlarda kazanılması gerekliliğine dair inanç ve bazı farklı uygulamaların öğrencilerin derslerdeki diğer becerilerini de geliştirdiğine dair bilinç oluşturulabildiği anlaşılmaktadır. Bu ifadelerden bazıları şu şekilde sunulabilir:

“İngilizce eğitiminin küçük yaşta başlamasının çok önemli olduğunu yeni öğrenmiş oldum.” K 27

“İlk aklıma gelen kitap okumak, okuduğunu anlamak ve dinlediğini anlamak ile alakalı etkileşimli okuma üzerine oldu. Çocukların okumaya geçtikten sonra onların daha çok kendi kendilerine okuması gerektiği ve böyle daha faydalı olduğunu düşünüyordum. Okumaları gelişsin diye. Lakin etkileşimli okuma ile dinlediğini anlamanın da okuduğunu anlamak kadar önemli olduğunu öğrendim.” K 28

Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programının Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Etkili birer ebeveyn olabilmek adına eğitimlere katılım gösteren velilere araştırmanın ikinci sorusu bağlamında iki soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan ilki “Eğitimler boyunca çocuğunuzda ne gibi değişikler fark ettiniz?” şeklinde-dir. Bu soruya verilen yanıtlar “Planlı ve Programlı Hareket Etme”, “Uyumlu Davranış Gösterme”, “Araştırmaya İlgili Duyuma”, “Başarı İçin aba Sarf Etme”, “Kendine Güven Artışı”, “Kendini İfade Etmede Gelişim” ve “Kendi Kendine Yetebilme” başlıkları altındaki yedi temada toplanmıştır. “Kendini İfade Etmede Gelişim (f=15)” teması en fazla görüşün toplandığı temayı oluşturmuştur. Bu başlık altındaki ifadelerden öğrencilerin kendilerini her ortamda rahatça ifade edebildiği, savunabildiği, anne ve baba ile daha rahat bir iletişim kurabildiği gibi ifadelerin ağrılıktaki olduğu görülmüştür. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Okuldaki olumlu veya olumsuzlukları mutluluklarını üzüntülerini çekinmeden paylaşmaları bizi çok mutlu ediyor. Çünkü çocuğum bunları bizimle paylaşma gereği duymuyordu. Çocukların, her seminerden dönüşimde konuyu merak edip, bu sefer ne öğrendiniz anne diyerek sormaları, bence bu eğitimin bir parçası olarak kabul ediyorum. Problem+eğitim=özüm.” K 8

“Galiba daha çok konuşmaya başladı. Bana söyleyemediği şeyleri konuşmaya başladı. Daha çok itiraz etmeye başladı. Sanki önceden onu çok bastırıyormuşum onu fark ettim. Konuşması bana saygısızlık gibi geliyordu. Ama bunun iyi bir şey olduğunu anladım. Kendine sıkıntı etmesin, derdini paylaşabilsin, konuşabilsin her şeyi benimle.” K 12

“Araştırmaya İlgili Duyuma (f=4)” ve “Planlı ve Programlı Hareket Etme (f=4)” temaları ikinci sırayı oluşturmaktadır. Çocuklarının alınan eğitimler sırasında sorgulama, araştırma ve daha fazla soru sormaya başlama gibi davranışlarının olduğu ebeveynler tarafından sıklıkla belirtilmiştir. Temanın oluşmasında etkili olan ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Ben konuşup bir şeyler şöyledike çocuğum daha çok soru sormaya ve sorgulamaya başladı.” K 24

“Öz güven duygusunun olması araştırmacı ve meraklı olması sorularını çekinmeden sorup öğrenmek istemesi.” K 16

Planlı ve programlı hareket etme temasında öğrencilerin belirli bir disiplin içerisine girdiği anlaşılmaktadır. Çocuklarının daha planlı ve programlı hareket ettiğini belirten ebeveyn ifadeleri şöyledir:

“Günlük planlamalara uyduklarını fark ettim.” K 1

“Ders alışmaları düzene girdi ve düzenli kitap okumaya başladılar.” K 15

“Kızımda artık davranışlarını sorguluyor ve düşünerek hareket ediyor.” K 2

“Başarı İçin aba Sarf Etme (f=3)” başlığı üçüncü sırayı almaktadır. Çocuklarının başarılı olmak için kendi istekleri ile çaba içerisine girdiğini ifade eden ebeveynlerin ifadeleri ise şöyledir:

“Daha başarılı olma isteği gözlemliyorum. Hemen vazgeçmiyor artık.” K 17

“...Daha çok çabalamayı öğrendi.” K 10

“Uyumlu Davranış Gösterme (f=1)”, “Kendi Kendine Yetebilme (f=1)” ve “Kendine Güven Artışı (f=1)” başlıkları eşit sayıda ifade edilerek dördüncü sıradaki temaları oluşturmaktadır. Sırasıyla, her bir tema için ebeveynlerin ifadeleri şöyle sunulabilir:

“Ben değişince o da daha çok dinliyor beni ve sözlerimi. Bunu fark ettim.” K 3

“Kendi kendine çalışma becerileri arttı.” K 18

“Bu süreçte ben çocuklarıma her zıman onların yanlarında olduğumu şöyledim, onlar da kendine daha güvenmeye başladılar.” K 21

Ebeveynlere yöneltilen ikinci soruda “Bu eğitimlerin çocuğunuza ne tür katkılar sağladığını düşünüyorsunuz? Birkaç örnekle açıklayabilir misiniz?” ifadesi yer almaktadır. Bu soruya verilen yanıtlar “Farklı Kaynak Kullanımı Sağlama”, “Araştırma/Sorgulama Becerilerinde Artış”, “Yaratıcılığı Destekleme” ve “Deney Yapma Becerisi Kazandırma” başlıklarındaki dört tema altında toplanmıştır. Ebeveyn yanıtları en yüksek biçimde “Araştırma/Sorgulama Becerilerinde Artış(f=19)” temasında toplanmıştır. Bu tema altında eğitimlerin çocukları araştırma yapmak için cesaretlendirdiği hatta isteklendirdiği dile getirilmiştir. Temanın ortaya çıkmasında etkili olan ebeveyn görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Katkı sağladı. Çünkü araştırmak onun için bir hobi haline geldi. Mesela bana bir şey soruyor ben emin olamayınca cevap veremiyorum. O da gidip araştırıyor, soruyor ve emin olunca bana anlatmaya çalışıyor.” K 14

“Problemlerine çözüm arama, merak ettikleri konuları araştırma, bilgiye ulaşma sürecini takip etme, öğrenmeyi öğrenmiş birey olma yolculuğuna büyük bir katkısı oldu.” K 18

“Araştırma ve sorgulama becerilerinin zihinsel gelişimine katkısı çok fazla. Ve ben bu eğitimlerle çocuklarımın bu yönlerini desteklediğimi düşünüyorum.” K 28

“Bilimle ilgili ve birçok konuda meraklarımız arttı. Bilgiyi edinmek için de birlikte araştıralım öğrenelim diyorum ve o konu üzerinde birlikte fikir alışverişinde bulunuyoruz. Çok boşumuza gidiyor.” K 16

İkinci en yüksek fikrin toplandığı temayı “Farklı Kaynak Kullanımı Sağlama (f=6)” başlığı oluşturmaktadır. Öğrencilerinin farklı kaynakları kullanarak araştırma ve inceleme becerisi kazandığını beyan eden ebeveynlerden bazılarının ifadeleri şöyledir:

“Bilmediğimi bir ödevde araştırmanın sadece telefonla değil çevresine sorarak ve kitaplardan araştırıldığını görüyorum çocuğumda. “K 1

“Ödevi ile ilgili bilmediği bir şey sorduğunda hemen cevabını söylüyordum. Ama şimdi oynamak için kullandığı telefonun bunun için de kullanabileceğini öğrendi.” K 12

“Araştırdıkça öğreneceği çok şey var. Çünkü önce olsa internete bakar oradan yazardı. Şimdi tek bir şeyler yetinmiyor. Başka nelerde var diye bakıyor inceliyor.” K 24

Üçüncü en yüksek düzeyde ifade edilen fikirlerin yer aldığı temaları “Deney Yapma Becerisi Kazandırma (f=2)” ile “Yaratıcılığı Destekleme (f=2)” başlıklı temalar oluşturmaktadır. Eğitimler ile öğrencilerinin deney yapma, deney tasarlama, yürütme ve deney ile keşfetme becerilerinde gelişimin olduğunu ifade eden ebeveyn görüşleri şöyledir:

“Araştırıp merak ettikçe ben de onunla değerlendirme yapıyorum. Her soru farklı sorulara yelken açıyor. Yeni bilgiler ve beceriler deniyor. Örneğin deney yapıyor ben de destekliyorum. Farklı maddeleri baharat olarak koyarsak ne olur vs. gibi...” K 3

“Benim anlattıklarımın değil kendi sorgulayarak öğrenince bilgiler daha kalıcı oluyor ve hayal dünyası gelişiyor, deneyerek öğreniyor. Mesela boya deneyi yaptık. Aslında kendisi yaptı. Renklerin nasıl karıştığını gördü, sirkeli yumurta deneyi de yaptı. Yüzen balıklar deneyi gibi basit deneyler yaparak gözlem gücü arttı, el işleriyle ilgili resim veya kağıtla yapılan etkinliklerden de yaptı. Böylece bilmediği şeyleri denedi. Ayrıca deney yapmanın eğlenceli olduğunu söylüyor.” K 15

Eğitimler ile öğrencilerinin yaratıcılık becerilerinin gelişim gösterdiğini ifade eden ebeveynlerin paylaşımları ise şöyledir:

“Araştırma ve sorgulama becerileri gelişen bir çocuk daha özgüvenli daha yaratıcı olur. Benim çocuğum da böyle oldu. Evdeki atık eşyalardan süsler üretiyor.” K 13

“Hayatında daha pratik olmaya başladı, bu da bana hayal gücünün daha kuvvetlendiğini gösterdi.” K 4

Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programının Ebeveynlerin Sosyal Çevresi Üzerindeki Etkileri

Etkili birer ebeveyn olabilmek adına eğitimlere katılım gösteren velilere araştırmanın üçüncü sorusu bağlamında bir soru yöneltilmiştir. Bu soru şu şekildedir: “Sosyal çevrenizi oluşturan kişilerden eğitimin yansımaları hakkında ne tür geri bildirimler alıyorsunuz? Örnekler verebilir misiniz?”. Soruya verilen yanıtlar eğitimlerin “Aile İçi İletişimdeki Değişimin Fark Edilmesi”, “Sosyal Çevre Tarafından Takdir Edilme”, “Katılımcılardaki Değişimin Fark Edilmesi”, “Öğrencilerdeki Değişimin Fark Edilmesi” ve “Özendirici Olma” konu başlıklarındaki beş tema ile olumlu geri bildirimler olduğunu göstermektedir. Olumlu geri bildirimlerin en fazla olduğu tema başlığı “Aile İçi İletişimdeki Değişimin Fark Edilmesi (f=10)” olmuştur. Bu başlık altında yer alan ve anne, baba ve çocuklar arasındaki iletişimin normalleştiği veya eskisine göre daha iyi bir seviyeye geldiğini gösteren ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Eşim çocuklarla konuştuğu zaman ben hep çocukları savunurdum. Artık çocukların yanında yapmamam gerektiğini öğrendim. Ailede biri konuştuğu zaman diğerinin onaylaması gerektiğini öğrendim. Biz böyle davranınca dışarıdan bakıldığında ne kadar tutarlı bir davranış gösterdiğimiz ve doğru iletişimde kaldığımız söyleniyor.” K 1

“Birbirimize karşı daha sakin ve anlayışlımız, sözünü sık duymaya başladık.” K 18

“Aile içinde daha sabırlı davrandığımızı ve birbirimize karşı anlayışlı olduğumuzu söylüyorlar.” K 13

Olumlu geri bildirimler arasında yer alan ikinci başlık ebeveynlerin daha bilinçli hale geldiğinin sosyal çevrelerince kendilerine ifade edilmesi olmuştur. Bu ifadeler “Sosyal Çevre Tarafından Takdir Edilme (f=9)” temasını oluşturmuştur. Bu başlık altında değerlendirilen ebeveyn ifadelerinden bazıları şöyledir:

“Daha ilgili ve dıyarlı bir anne olduğumu söylüyorlar ve bundan dolayı beni takdir ediyorlar.” K 4

“Örneğin; diyorlar ki çocuğunla konuşurken bir yetişkinle konuşur gibi konuşuyorsun. Sesini yükseltmiyor ve sabırlı davranıyorsun. Geçirtmiyorsun. Hem anne hem arkadaş hem de öğretmen gibisin. Hayatının her yerinde olmaya çalışıyorsun. Harikasın diyorlar.” K 14

“Çok daha fazla ilgili bir anne olduğum, çocuklarıma daha fazla vakit ayırdığım ve onlara kötü olayları yansıtmadığımı fark edip bana söyleyen ve beni tebrik eden tanıdıklarım oldu.” K 20

Üçüncü en fazla ifadenin yer aldığı temayı “Özendirici Olma (f=5)” başlığı oluşturmuştur. Bu başlık altında çoğunlukla eğitime katılım gösteremeyen aynı sosyal çevreden kişilerin eğitimlere katılım gösteren ebeveynlere özenerek eğitimler hakkında merak duydukları anlaşılmaktadır. Temanın oluşturulmasında etkili olan ifadelerden bazıları şöyle sunulabilir:

“Aldığım geri bildirimleri belirli bir zamanla sınırlı görmüyorum...Kardeşim bu seminerler sırasında anlattıklarımı dinleyerek benden faydalandı ve devamlı katılmam için oğlumla ilgilendi. Komşularına Cengiz hocamızın sağlıklı yaşamla ilgili anlattıklarını paylaştığımızda bunların hepsini seminerde mi öğreniyorsunuz dediler. Herkeste bu seminerlere karşı bir merak oluştu.” K 9

“Güzel bir eğitim aldığımızı söyleyenler bu seminerlere keşke biz de katılabilseydik dediler. Eğitimlerin devamının olup olmayacağını soranlar oldu.” K 29

Dördüncü tema başlığını “Katılımcılardaki Değişimin Fark Edilmesi (f=4)” başlığı oluşturmaktadır. Eğitimlere katılan ebeveynlerin kendilerini psikolojik anlamda iyi ve yeterli hissetmeye başlamaları onların sosyal çevrelerinde de fark edilmiştir. Bu ifadeler arasında yer alan bazı örnekler şöyledir:

“Beni artık çok sakin buluyorlar. Fikir alışverişinde bulunduğumuzda görüşlerimizi önemsemeleri, bazen verdiğimiz bilgiler karşısında şaşkınlıkları ve nereden öğrendiğimizi sormaları bizdeki değişimin fark edildiğini gösteriyor.” K 8

“Eğitime başladığımız günlerde psikolojik bir çöküntünün içindeydim. Ama çok şükür hayal kurdum kendime bir hedef çizdim. Bu eğitimden aldığım dipnotlar sayesinde de hem hayata bakış açım değişti hem özgüvenim tazelandı. Bendeki değişikliği başta eşim olmak üzere annem, babam, abilerim, ablalarım ve yeğenlerim bile fark etti. İyi ki katılmışın dediler.” K 11

Son olarak beşinci tema başlığını “Öğrencilerdeki Değişimin Fark Edilmesi (f=1)” teması oluşturmaktadır. Bu temaya ilişkin bir ebeveyn ifadesi olduğu görülmüştür. Bu ifade şu şekildedir:

“Yakın çevremden kendimden ziyade çocuklarımda davranışlarında olumlu yönde değişiklik olduğu bildirimleri aldım.” K 5

Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi Eğitim Programının Öğrenci ve Ebeveynlere Yansımaları Konusunda Okul Müdürü ve Rehber Öğretmenlerin Gözlemleri

Anne baba eğitimlerinin ebeveynler tarafından yorumlanması kadar önemli olan bir diğer boyutu ise okul iklimini en iyi bilen okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından da yorumlanmasıdır. Bu kapsamda okul müdürü ve rehber öğretmenlerin eğitim sürecine ilişkin gözlem notları ebeveynler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara ışık tutmuştur. Okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlem formlarından elde edilen bulgular “Eğitimlerin Ebeveynlere Yansımaları (f=8)” ve “Öğrencilere Yansımaları(f=10)” şeklinde iki tema altında toplanmıştır. Bu doğrultuda okul müdürü ve rehber öğretmenler eğitimlerin ebeveynlere yansımalarını “çocuklarına yaklaşımlarındaki değişim, öğretmenler ve okul idaresine yaklaşımlarındaki değişim, diğer veliler ile ilişkilerde değişim” şeklinde üç kategoride ele aldıkları gözlenmiştir. Gözlemler neticesinde ebeveynlerin çocuklarının gelişim düzeyi ve bireysel farklarını dikkate alan ve ev ortamında öğrenme alanını genişleten bir yaklaşım sergiledikleri, öğretmenler ve okul idaresi ile iletişimin önemini farkına vardıkları, eğitimlere katılmayan velileri de bilinçlendirmek için zaman ve emek harcadıkları tespit edilmiştir. Gözlem notlarına ilişkin doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“Anne-babaların okul aile ilişkilerinin rastlantıya bırakılmasının yanlış bir düşünce olduğunu fark ederek bu proje süreci sonunda etkin bir okul veli yardımlaşmasına, iş birliğine ve iletişimine destek verdiklerini gözlemledim.” (Okul Müdürü, gözlem notları)

“...özellikle annelerin proje kapsamında olmayan veliler ile iş birliğine giderek aldıkları eğitim ile kelebek etkisi oluşturduklarını, dezavantajlı öğrenci velilerini bilinçlendirilerek okul tarafından yapılacak aile katılım etkinliklerine teşvik ettiklerini, okula ait hissetmelerini sağlayacak etkinlikler düzenlediklerini söyleyebilirim.” (Okul Müdürü, gözlem notları)

“Hayata geçirilen bu projede iletişimden tutun da yaratıcı düşünme, sorumluluk kazandırma, olumlu davranış kazandırma, matematik, Türkçe, fen bilimleri, spor, hukuk, İngilizce, vb konular yani bir ebeveynin bilgi sahibi olması gereken birçok konu hakkında eğitim verildi. Proje sonunda velilerimizin çocuklarına karşı davranışlarında olumlu gelişmeler olduğunu ve kazandıkları farkındalığı görebiliyoruz. Ayrıca bu eğitimlerin kendilerine ve ailelerine çok büyük katkısı olduğunu ifade ettikleri de görülmüyor. Velilerimizde oluşan farkındalık ve gelişmelerin sadece proje grubu ile sınırlı kalmadığını, katılan velilerimizin anlatımı ve örnek oluşları ile projeye katılmayan birçok velimize de katkı sağladığını belirtebilirim.” (Rehber Öğretmen A, gözlem notları)

Okul müdürü ve rehber öğretmenlerin eğitimlerin öğrencilere yansımalarını “öğrencilerin akademik başarısındaki gelişim, öğrencilerin tutum ve davranışlarındaki değişim ve çocuğun ailesine yaklaşımındaki değişim” şeklinde üç kategoride ele aldıkları görülmektedir. Bu doğrultuda gözlem notlarından elde edilen bulgular, ebeveynlere verilen eğitimlerin çocukların akademik başarılarını dolaylı olarak artırdığı ve özellikle davranış bozukluğu gösteren ya da sosyal-duygusal sorunlar yaşayan çocuklarda olumlu davranış değişiklikleri sağladığı yönündedir. Ayrıca gözlem notlarına göre eğitime katılan ebeveynlerin çocukları, ailelerindeki değişimi fark ettiklerini ve bu değişimin onları çok mutlu ettiğini belirtmişlerdir. Okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlem notlarına ilişkin doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“Eğitime katılım sağlayan öğrenci velilerinin öğrencilerinin sosyal, kültürel, sanatsal ve akademik çalışmalarında dahi etkin rol üstlendiği ve okul başarılarının arttığı görülmüştür.” (Okul Müdürü, gözlem notları)

“Çocuklar ile yaptığım görüşmelerde ailemi çok seviyorum, ailem her konuda çok anlayışlı, annemi babamı tebrik ediyorum gibi ifadeler ile ailesini anlattığını gözlemledim. Ayrıca ailesinin kendisinin ve kardeşlerinin tüm isteklerini ayırım yapmadan elinden geldiğince karşıladığını, ailesinin derslerine yardımcı olduğunu, evde derslerine çalışması için gerekli ortamın oluşturulduğunu, her yönüyle sorunlarını rahatça paylaştığını belirten öğrencilerim de oldu. Pek çok öğrencimizin ailesinin kendisine çok güzel davrandığını, bunun böyle sürmesini istediklerini ifade ettikleri gözlemlenmiştir.” (Rehber Öğretmen B, gözlem notları)

“Özellikle psikolojik desteğe ihtiyaç duyan, öğrenme zorluğu olan ya da bir takım davranış bozuklukları olan çocukların aileleri bu eğitimlerden edindikleri farkındalık ile hem bizimle hem de eğitim veren hocalar ile iletişime geçme konusunda bir bilinç kazandılar. Bu sayede çocukların sorunlarına ebeveynler ile iş birliği içinde değinerek olumlu gelişmeler sağlandı” (Rehber Öğretmen A, gözlem notları)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde bugünün çocuğu yarının yetişkini için anne-babaların etkili ebeveynlik rollerinin geliştirilmesi kapsamında sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bakımdan dezavantajlı ebeveynlere verilen eğitimlerin sonuçları, ebeveynlere sağladığı bireysel katkılar, çocuklara yansımaları ve aile, çocuklar ve yakın çevre üzerinde oluşturduğu etkiler bağlamında tartışılmıştır.

Araştırmanın ilk bulgusundan elde edilen sonuçlar ebeveynlerin eğitimlerin kendilerinde bıraktığı etkiyi kavramsallaştırdıkları yönündedir. Bu kapsamda ebeveynler eğitimler ile mutluluk, özgüven, farkındalık, sevgi, heyecan, merak, saygı, şans ve umut kavramlarını özdeşleştirmişlerdir. Eğitimlerin ebeveynlerin günlük yaşamdaki etkileri ve sağladığı kazanımları incelendiğinde bilinçli ebeveyn olmayı destekleme, aile içi iletişimi kuvvetlendirme, araştırma, inceleme ve okumaya sevk etme, kişisel farkındalık düzeyini artırma gibi etkileri olduğu görülmüştür. Özellikle en çok dile getirilen aile içi iletişimi kuvvetlendirme bağlamında öfkeye hâkim olma, olumsuz durumları sakin bir ruh haliyle karşılama, iletişimi geniş bir anlayış ile değerlendirme gibi vurgular dikkat çekmiştir. Barlow, Smailagic, Huband, Roloff ve Bennett (2012) ebeveyn eğitimlerini içeren çalışmalara yönelik yaptıkları alan taramasında ebeveyn eğitiminin depresyon, anksiyete, stres, öfke, suçluluk, güven ve eş memnuniyeti üzerinde olumlu kısa vadeli etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Kaymak-Özmen (2013) tarafından yapılan araştırmada anne-baba eğitimi programına katılan ebeveynlerin depresyon düzeylerinde anlamlı düzeyde bir düşüş olduğunu belirlenmiştir. Özel ve Zelyurt (2016) ise araştırmasında anne-baba eğitiminin ebeveynlerin çocuklarını

daha iyi tanınmalarını sağladığı, çocuklarıyla olan iletişimlerini daha sağlıklı ve etkili hale getirerek olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir. Bununla birlikte kaynaştırma eğitimi alan çocuklar ya da dijital okuryazarlığın gelişimi gibi tek bir bağlam özelinde anne-baba eğitimlerini ele alan araştırmalarda (Arkan ve Üstün, 2009; Barlow vd., 2012; Çanakçı ve Özdemir, 2015; Karaboğa, 2019; Sucuoğlu, Küçükler ve Kanık, 1992) araştırmacılar ebeveynlere verilen eğitimlerin kişisel gelişim bağlamında olumlu etkileri üzerine hemfikirdir. Bu araştırma ise gerek sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik bakımdan dezavantajlı ebeveynlere hitap etmesi gerekse ebeveyn-çocuk eğitiminde multidisipliner bir eğitim yaklaşımı sergilemesi bakımından özgün sonuçlar içermektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç, ebeveynlerin çocuklarına karşı davranış şekillerindeki değişimlerdir. Bu kapsamda eğitimlere katılan ebeveynlerin aile katılımlı aktivitelerde artış, aile içi iletişimde iyileşme, etkili ebeveynlik rolü benimseme, demokratik ebeveynliğe geçiş ve empati yeteneğini geliştirme gibi etkiler boyutunda olumlu gelişmeler sağladığı söylenebilir. Geçmiş çalışmalarda ebeveyn eğitimlerinin çocuklara yönelik bilinçli davranışları geliştirme boyutuna atıf yapmaktadır (Serketich ve Dumas, 1996; Shadish vd., 1993). Özmen (2013) anne-baba eğitimi programına katılan anne-babaların çocuklarının davranış sorunlarında anlamlı düzeyde bir azalma olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda araştırma ile ebeveynlere verilen eğitimler olumlu ve etkili ebeveynlik rollerini desteklediği gibi bu olumlu etkilerin çocuklardaki yansımaları da yine ebeveynler tarafından gözlemlenmiştir. Kaldı ki araştırma kapsamında verilen eğitimlerin çocuklarda da birtakım etkilere yol açtığı görülmüştür. Ebeveynler kendilerinde yaşadıkları olumlu etkilerin çocuklarındaki yansımalarını; planlı ve programlı hareket etme, uyumlu davranış gösterme, araştırmaya ilgi duyma, başarı için çaba sarf etme, kendine güven artışı, kendini ifade etmede gelişim, bilinçli hareket etme ve kendi kendine yetebilme şeklinde tanımlamışlardır. Eğitimlerin çocuklar üzerindeki dolaylı etkilerinden bir tanesi de çocuğun araştırma becerilerindeki gelişimidir. Ebeveynler çocukların araştırma becerileri kapsamında farklı kaynak kullanımı sağlama, araştırmacı ruhu canlı tutma, yaratıcılığı destekleme, bilgi edinmeye teşvik etme, deney yapma becerisi kazandırma becerilerine destek sağladığını belirtmişlerdir. Çocukların psikososyal gelişimleri yanında araştırma sorgulama gibi üst bilişsel becerilerinin de gelişimine yönelik çıktılarının ebeveynlere verilen eğitimlerin içeriği ile ilişkili olduğu söylenebilir. Nitekim ebeveynlere verilen eğitimlerin içeriğinde anne ve çocukların bilim okuryazarlığını destekleyici eğitimlerde yer almaktadır. Genel olarak, bilimsel okuryazarlığın anlamı tarih boyunca değişmiş olmakla birlikte günümüzde koronavirüs pandemisi gibi gezegenle ilgili sosyo-bilimsel konular hakkında bilimsel bilgilerin reddedilmesi, sahte haberlerin çeşitliliği ve çoğalması ve her gün maruz kaldığımız tekno-bilimsel risklerle ilgili güvenilir olmayan bilgi kaynakları, bilim okuryazarlığına yönelik küresel taahhüdü yeniden etkinleştirmek için bir uyarı işlevi görmektedir (Valladares, 2021). Brossard ve Shanahan'ın (2006) da ifade ettiği gibi teknolojik olarak giderek daha fazla talep eden bir toplumda demokratik süreçlerin düzgün bir şekilde gerçekleşmesi için bilim okuryazarı bir nüfusa ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu da bilim okuryazarı bir toplum oluşturma hedefini beraberinde getirmektedir. National Science Teachers Association ([NTSA], 2014) küçük çocukların bilimi öğrenmelerinde yetişkinlerin merkezi bir rol aldıklarını ve ebeveynlerin bilimsel okuryazarlık düzeylerinin ve bilim eğitimi hakkındaki düşüncelerinin çocukların erken bilim yaşantıları üzerinde belirleyici etkiye sahip olacağını belirtmektedir. Araştırma kapsamında ebeveynlere verilen eğitimlerin araştırma ve sorgulama becerilerini geliştirebilecekleri bilim uygulama ve etkinliklerini de içermesi boyutuyla alanda yeni olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan biri de ebeveynlerin çocuklarının geleceğine dair bakış açılarındaki değişimlerdir. Bu kapsamda ebeveynlerin demokratik bir yaklaşım benimsedikleri, gelecek kararını çocuğuna bırakma rolü üstlendikleri, otoriter bir yaklaşım benimsemedikleri, daha sakin bir bakış açısı geliştirdikleri, daha bilinçli hareket etme eğilimi geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bireyin kendi ailesini seçme hakkına sahip olmamasına karşılık, çocukların toplumsal ve ruhsal açıdan sağlıklı bireyler olarak yetişebilmeleri için uygun ortamların kurulması ve sürdürülmesi, ailenin bilgili olması ve bilinçli davranmasına bağlı olmaktadır (Yavuzer, 1993). Bu nedenle aile eğitimi programları ebeveynlerin eğitime bakış açıları ve çocuklarına yaklaşım tarzları çocukların yetiştirilmesi ve toplumun gelişmesi için son derece önemlidir (Ay ve Şahan, 2018). Aileleri çocuk eğitimi konusunda bilgilendirme yanında diğer önemli bir husus ise bilgilerinin kalıcı olmasını sağlamaktır. Bu kapsamda araştırmada ebeveynlerin aldıkları eğitimlerin kalıcı olmasını sağlamak için uygulamaları tekrar ettikleri, başkaları ile bilgilerini paylaştıkları ve okuma-araştırma faaliyetleri yaptıkları görülmüştür. Eğitimlerin yaygın etkisi bağlamında bu sonucun kayda değer bir husus olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte ebeveynler eğitimlerden sonra doğru bildikleri yanlışlar olduğunu fark etmişlerdir. Bu kapsamda eğitimler çocukla kurulan iletişim, aile içi iletişim, çocuk yetiştirme ve ebeveynlerin derslere karşı yaklaşımı gibi konularda yaptıkları yanlışları farketmelerini sağlamıştır. Bu nedenle eğitimlerin ebeveynlerde bir öz değerlendirme sürecini sağladığı ifade edilebilir. Bu

öz değerlendirmenin yanı sıra ebeveynler eğitimler ile birlikte kendilerindeki değişimin eşleri, çocukları ve yakın çevreleri tarafından da değerlendirildiğini belirtmektedir. Bu değerlendirmelerin ise aile iletişiminin güçlendiği, ebeveynleri birçok konuda bilinçlendirdiği, katılımcıların psikolojik iyi oluşlarını desteklediği, öğrenci davranışlarında olumlu yönde değişim sağladığı ve eğitimlerin katılım göstermeyen diğer ebeveynler için özendirici olduğu yönündedir.

Bu araştırmada ebeveynler için geliştirilen eğitim uygulamalarının yansımaları yalnızca ebeveynlerin deneyimleri ile sınırlandırılmamış ayrıca okul müdürü ve rehber öğretmenlerin gözlemlerine de dayandırılmıştır. Çünkü özellikle alanyazında anne-babalara verilen eğitimlerin çıktılarının yalnızca ebeveynlerin bakış açısıyla ele alınmasının ya da kurumlar tarafından verilen eğitimlerde olduğu gibi eğitim çıktılarında yer verilmemesinin çok boyutlu bir değerlendirme bakımından sınırlılık oluşturduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda gözlem notlarından elde edilen sonuçlar ebeveyn eğitimlerinin öğrenciler ve ebeveynler üzerindeki olumlu etkilerinin okul ikliminde de hissedilmesi ve gözlemlenebilir etkilerinin olması bakımından özgün niteliktedir. Kaldı ki sonuçlar ebeveynlerin çocuklarının gelişim özelliklerini dikkate alan bilinçli bir yaklaşım sergilediklerini, okul-veli iletişiminin daha sağlıklı hale geldiğini ve eğitimlere katılan velilerin eğitimlere katılmayan velileri de bilinçlendirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bununla beraber ebeveynlere verilen eğitimlerin çocukların akademik başarılarında ve sosyal ve duygusal davranışlarında olumlu etkiler sağladığı, çocukların ise mutlu ve ailelerindeki değişimin farkında oldukları belirlenmiştir. Ebeveyn eğitimlerine yönelik bu sonuçların müdür ve öğretmenler gibi diğer paydaşlar tarafından da gözlemlenmesi ve tespit edilmesi araştırmanın önceki sonuçlarını desteklemektedir.

Özetle toplumun çekirdeği olan ailenin toplumların geleceğini şekillendirmedeki yadsınamaz rolünden hareketle bu araştırmanın, günümüz ve geleceğin eğitim ve pedagojik ihtiyaçları bağlamında anne-babaların bilinçlendirilmesi ve farkındalıklarının artırılmasına katkı sağladığı tespit edilmiştir. Araştırma özellikle Covid-19 pandemi sürecinde öğrenme kayıplarının ve psikolojik hassasiyetlerin arttığı dönemde ebeveynlerin çocuklarını yönlendirme ve onlarla doğru bir biçimde ilgilenme bakımından duydukları ihtiyaca destek sağlamıştır. Ayrıca yalnızca pandemi süreci ile sınırlı olmayıp alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde de anne-babalara yapılan eğitim yatırımlarının çok az olduğu gözlenmektedir. Araştırmanın gerek pandemi sürecinde çocuklara rehberlik etmede yaşanan sorunlara çözüm getirdiği gerekse anne-babalara üretici bir toplumda ihtiyaç duyulan insan özelliklerini benimsemiş, yeni dünya düzeni içinde karşılaştığı zorluklar ile baş edebilen, toplumda aktif rol üstlenebilen insanları yetiştirme misyonu kazandırmada toplumsal fayda sağladığı görülmüştür.

Ayrıca araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar anne-baba eğitimlerinin ülkenin eğitim politikalarında ele alınması gereken önemli ve ihtiyaç duyulan bir husus olduğunu da ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle özellikle dezavantajlara sahip anne-babaların çok yönlü gelişiminin sağlanması için anne-baba eğitimleri konusunun ilgili bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerce ele alınması, bu konuda etkili politikaların geliştirilmesi ve sonuçlarının kamuoyu ile paylaşılması önerilmektedir.

Etik Beyan

"Bugünün Çocuğu Yarının Yetişkini için Anne ve Babaların Etkili Ebeveyn Rollerinin Geliştirilmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Selçuk Üniversitesi Etik Kurulu'nun 03.09.2021 tarih ve 12655 sayılı toplantısında alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmaya birinci yazar %50, ikinci yazar %40 ve üçüncü yazar %10 oranında katkı sağlamıştır. Birinci yazar araştırmanın giriş, yöntem, verilerin toplanması, veri analizi, sonuç ve tartışma yazılması süreçlerinde yer almıştır. İkinci yazar yöntem, verilerin analizi, bulguların sunumu, genel gözden geçirme, dil ve düzeltme süreçlerinde, üçüncü yazar alanyazın taraması ve veri toplama araçlarının geliştirilmesinde görev almıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Not

Bu araştırma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğünce “21405001/21405002” Bugünün Çocuğu Yarının Yetişkini için Anne ve Babaların Etkili Ebeveynlik Rollerinin Geliştirilmesi 1/2” isimli Toplumsal Katkı Projesi kapsamında desteklenmiştir. Araştırma Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 08/10/2021 tarihli ve 34250056 sayılı resmi izni ile yürütölmüştür.

Teşekkür

Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli kaynakların sağlanmasındaki rolünden ötürü Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne; araştırmanın hayata geçirilmesi için desteklerini esirgemeyen Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne ve araştırmanın uygulanmasında gösterdikleri gayret ve hassasiyetlerinden dolayı Konya ili Kovanağzı Mahallesinde yer alan uygulama okulu yönetimi ve öğretmenlerine teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2020). *Aile eğitim programı/eğitim içerikleri*. <https://aep.aile.gov.tr/egitim-icerikleri/>
- Akbıyk, Y. (2022). Özgüven sahibi lider çocuklar yetiştirmek (1. Baskı). İçinde Ç. B. Çelik ve O. Çelik (Edt). *Farklı disiplinlerin bakış açısıyla dijital dünyada çocuk* (ss. 81-104). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aksoyalp, Y. (2010). 21. Yüzyılda okul yöneticisinin niteliği: Öđretim liderliği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, (20), 140-150.
- Arkan, B. ve Üştün, B. (2009). Davranım bozukluğu olan çocuklara psikiyatrik yaklaşımda anne-baba eğitim programları: İki örnek bağlamında bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 155-174.
- Arı, R. ve Seçer, Z. (2004). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 451-463.
- Arslan, E., Durmusoglu-Saltalı, N. ve Yılmaz, H. (2011). Social skills and emotional and behavioural traits of preschool children. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(9), 1281-1288. <https://doi.org/10.2224/sbp.2011.39.9.1281>
- Arslan, G. ve Kabasakal, Z. (2013). Ergenlerin problem çözme becerileri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 8(6), 33-42.
- Ay, F. ve şahan, G. (2018). Aile eğitimi kurslarının yetişkin eğitimi bağlamında etkililiğinin değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 66-86. <http://dx.doi.org/10.29217/uujss.10>
- Barlow, J., Smailagic, N., Huband, N., Roloff, V. ve Bennett, C. (2012). Group-based parent training programmes for improving parental psychosocial health. *Campbell Systematic Reviews*, 8(1), 1-197. <https://doi.org/10.4073/csr.2012.15>
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemřirelik Fakóltesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Brossard, D. ve Shanahan, J. (2006). Do they know what they read? Building a scientific literacy measurement instrument based on science media coverage. *Science Communication*, 28(1), 47-63.
- Creswell, J. W. (2015). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (5th ed). Pearson.
- Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A. et al. (2011). The case study approach. *BMC Med Res Methodol*, 11, 100. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-11-100>
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2006). *Anne-baba eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çanakçı, O. ve Özdemir, A. ř. (2015). Matematik başarısı ve anne baba eğitim düzeyi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 7(25), 19-36.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations (Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3
- Davis-Kean, P. E. (2005) The influence of parent education and family income on child achievement: The indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association*, 19, 294-304. <http://dx.doi.org/10.1037/0893-3200.19.2.294>
- Erdiller, B. Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde temel kuram ve yaklaşımlar. İçinde H. İ. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* (ss. 56-90). Ankara: Pegem.
- Goodman, W. B., Crouter, A. C., Lanza, S. T., Cox, M. J. ve Vernon-Feagans, L. (2011). Paternal work stress and latent profiles of father–infant parenting quality. *Journal of Marriage and Family*, 73(3), 588–604. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2011.00826.x>
- Guba, E. G. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Technology Research and Development*, 29(2), 75-91.
- Gün, Z. ve Çavuş-Erdem, Z. (2014). Uyum analizi yöntemiyle matematik başarısını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Adyaman University Journal of Educational Sciences*, 4 (2), 98-118. <http://dx.doi.org/10.17984/adyuebd.43951>
- Karaboğa, M. T. (2019). Dijital medya okuryazarlığında anne ve baba eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 2040-2073.

- Kaymak-Özmen, S. (2013). Anne-baba eğitimi programının çocuklardaki davranış sorunları ve anne-babaların depresyon düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167).
- Levpusecek, M. P., Zupancic, M. ve Socan, G. (2013). Predicting achievement in mathematics in adolescent students: The role of individual and social factors. *The Journal of Early Adolescence*, 33(4), 523-551. <https://doi.org/10.1177/0272431612450949>
- Liman, B. (2020). Cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin 66-77 aylık okul öncesi çocukların duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 209-222.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1986). But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New Directions For Evaluation*, (30), 73-84.
- Manav, A. I., Gozuyesil, E. ve Tar, E. (2021). The effects of the parenting education performed through WhatsApp on the level of maternal-paternal and infant attachment in Turkey. *Journal of Pediatric Nursing*, 61, e57-e64. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.202.04.018>
- Mayring, P. (2004). Qualitative content analysis. *A Companion to Qualitative Research*, 1(2), 159-176.
- MEB. (2021). OECD Sosyal ve duygusal beceriler Türkiye ön raporu. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/07170836_No19_-_OECD_Sosyal_ve_Duygusal_Beceriler_Arastirmasi.pdf
- MEB. (2022). Aile eğitim programı. <https://orgm.meb.gov.tr/www/aile-egitim-programi/icerik/1363>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çev: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. CA: Sage.
- National Science Teaching Association (NSTA). (2014). *NSTA position statement: early childhood science education*. Available at: <https://www.nsta.org/about/positions/earlychildhood.aspx>
- Okatan, Ö. ve Tomul, E. (2019). PISA-2015 verilerine göre öğrencilerin matematik başarısının sosyo-ekonomik açıdan incelenmesi. Çınkır, Ş. (Ed.), *VI th International Eurasian Educational Research Congress* (s.2214-2217), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özel, E. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 36. <https://doi.org/10.21560/spcd.60151>
- Özmen, D. (2013). *5-6 Yaş grubu çocukların akran ilişkilerinin sosyal problem çözme becerisi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2019). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478
- Serketich, W. J. ve Dumas, J. E. (1996). The effectiveness of behavioural parent training to modify antisocial behaviour in children: A meta-analysis. *Behaviour Therapy*, 27(2), 171-186.
- Shadish, W. R., Montgomery, L. M., Wilson, P., Wilson, M. R., Bright, I. ve Okwumabua, T. (1993). Effects of family and marital psychotherapies: A meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(6), 992.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75.
- Sucuoğlu, B., Küçükler, S. ve Kanık, N. (1992). Özel eğitimde anne-baba eğitimi programları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 25(2), 521-537.
- Şen-Karadağ, Ö. (2021). *Aile eğitim programı ve ebeveynlik becerileri arasındaki ilişkilerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tavil, Y. Z. ve Karasu, N. (2013). Aile eğitim çalışmaları: Bir gözden geçirme ve meta-analiz örneği. *Eğitim ve Bilim*, 38(168).
- Tedmem. (2022). *Bir bakışta eğitim 2022: Türkiye üzerine değerlendirmeler ve öneriler*. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/bir-bakista-egitim-2022>
- Tezel-Şahin, F. ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12).
- TIMSS. (2020). *2019 International results in mathematics and science*. <https://www.iea.nl/publications/study-reports/international-reports-iea-studies/timss-2019-international-report>
- Tönbül, Ö. (2019). Aile eğitimi programının annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 46-72.
- Tutkun, Ö. F. (2010). 21. yüzyılda eğitim programının felsefi boyutları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 993-1016.
- Valladares, L. (2021). Scientific literacy and social transformation: Critical perspectives about science participation and emancipation. *Science & Education*, 30(3), 557-587.
- Vygotsky, L. S. (1980). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Yavuzer, H. (1993). *Çocuk ve suç* (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods*. (3. Basım). California: Sage Publications.

EXTENDED ABSTRACT

Today, it is known that the skills that a successful individual should have in every field of life have changed. We see that international education systems have evolved in a structure to develop these skills.

So much so that discussions on the necessity of restructuring the elements of education systems in raising 21st-century people draw attention. However, the parent factor is generally ignored. The complementary element of restructuring education systems is the introduction of adults to current education systems and their qualified involvement in the child's education process (Akbiyık, 2022). Indeed, national, and international indicators show that the qualified and effective participation of parents in the child's education process can have positive outcomes for the individual and society (Tedmem, 2022; Trends in International Mathematics and Science Study, [TIMSS], 2020). The early childhood and primary school periods are the periods that should be emphasized and thought about in the multifaceted development of children. The powerful foundations and experiences to be laid in this period will have a positive impact on many areas of the child's life (Erdiller, 2010, p. 56). Especially in today's conditions where inequalities in education are deepening with the COVID-19 pandemic, it has become even more important for parents to participate in children's educational processes and to support them in the right way in terms of their physical, social, and spiritual development. Although its importance has been recognized in Turkey, it is difficult to say that parent training is widespread and sustainable. For this reason, it is thought that the training within the scope of the research will contribute to overcoming this deficiency in the field. From this point of view, the research aims to develop and support the parenting roles of parents in disadvantaged groups to be effective parents in the context of 21st-century parental roles. In line with this main purpose, theoretical and practical multidisciplinary parenting training, which were designed in two stages, was carried out in the 2021-2022 academic year by academicians who are experts in their fields. The primary goal of the sixteen different trainings carried out within this scope was to reach especially disadvantaged groups. The research was conducted in the case study design of the qualitative method. The participants of the implication consisted of 43 parents with preschool or primary school children who were selected by criterion sampling technique. However, only 29 parents gave consent for their opinions to be taken. Of the parents, 14 were graduates of primary school, 10 of secondary school, four of high school and one of university. Of the participants who gave opinions, five were male and 24 were female. The data from the eleven-week study were collected using a semi-structured interview form and an observation form developed by the researchers. The interviews were conducted with the parents who agreed to be interviewed at their convenience. These interviews lasted approximately 40 minutes for each parent. The school principal and two school counsellors recorded their observations during 11 weeks on the observation form. The data obtained were analyzed using the content analysis technique. As a result of the data analysis, the classification of the data was completed, and 45 themes were identified. Direct quotations from some of the participants were used as a basis for the creation of the themes. A Web 2.0 tool called "WordArt" was used for the visual presentation of some of the data. The word cloud prepared using this tool was useful in presenting the relevant findings in a unified manner. According to the results of the study, it was seen that the training had effects on parents such as supporting conscious parenting, strengthening communication within the family, encouraging research, examination and reading, increasing self-awareness, anger control, increasing family participation activities, transition to democratic parenting and developing empathy skills. It was also observed that the training provided within the scope of the research had some effects on children. Parents described the reflections of the positive effects on their children as acting in a planned and programmed manner, displaying harmonious behaviors, showing research interest, striving for success, increasing self-confidence, improving in self-expression, acting consciously and becoming self-sufficient. One of the indirect effects of training on children is the development of their research skills. On the other hand, the results obtained from the observation notes of the school principal and guidance counsellors are unique in that the positive effects of parent training on students and parents are also felt in the school climate and have observable effects. Moreover, the results show that parents exhibit a conscious approach that takes into account the developmental characteristics of their children, school-parent communication has become healthier, and parents who participate in the training tend to raise awareness of parents who do not participate in the training. In addition, it was determined that the training provided to parents had positive effects on children's academic achievement and social and emotional behaviors and that children were happy and aware of the changes in their families. The fact that these results regarding parental education were also observed and identified by other stakeholders such as principals and teachers supports the previous results of the research. The results obtained within the scope of the research also emphasize that parental education is an important and needed issue that should be addressed in the education policies of the country. For this reason, it is recommended that relevant ministries, non-governmental organizations and universities address training that will ensure the all-round development of especially disadvantaged parents.